— T. sai oma eluajal Saaremaal laialdaselt tuttavaks oma kõnedega, mida ta pidas harilikult kirikute ümbruses ja muudes rahva kogumispaikades. Ta jutlustas meeleparandamist ja tungis ägedasti kallale mõisnikele, kirikuõpetajaile ning riigiametnikele, tarvitades seejuures tihti õige valimatuid väljendusi. Ka põimis ta oma usulisest fanatismist läbiimbunud kõnedesse ennustusi riigi ning mõisnikkude võimu languse ja viimsepäeva tuleku kohta, mille tagajärjel ta kord koguni oli vangistatud, kuid nõdramõistuslikuks tunnustatuna jälle vabastati. Mõnd aega olevat ta ka kohaliku vennastekoguduse tegevusest osa võtnud.

J. Kerg'ilt, F. Ederberg'ilt, Kaarma ja Valjala kirikuõpetajailt saadud andmed; E. Kirj. 1925, lk. 498—506 (A. Kampf). — Vrdl. ka T. Hahn, Erinnerungen aus meinem Leben II (1923), lk. 32 j. ja Vaba Maa 1927, nr. 3. *R. K.*

TOPMAN, August, helikunstnik ja muusikategelane, sünd. 28. VI 1882 Rapla klk. Kabalas õpetaja pojana, omandas muusikalise hariduse Peterburi konservatooriumis, mille lõpetas oreli alal a. 1904 ja kompositsiooni alal a. 1911. Juba a. 1904 Tallinna asunud, oli ta seal tegev Jaani kiriku organistina ja laulu- ning muusikaõpetajana kohalikes keskkooles. A. 1919 sai ta Tallinna konservatooriumi õppejõuks esiti harmoonia-, instrumentide õpetuse ning muusika vormiklassides, hiljemini keskkooli muusikaõpetajate ja oreli eriklassides ning muusikaajaloo klassis. Sügisel 1925 valiti ta professoriks oreli alal. Selle kõrval on T. jätkanud oma tegevust organistina ja toiminud a.-st 1927 Eesti Lauljate Liidu esimehena. — Tallinnas on T. suure huvi ja energiaga teotsenud muusika, eriti koorilaulu alal kohalikus eesti seltskonnas, luues uue ajajärgu sealses muusikaelus, taotelles maitse arendamist ning süstemaatilist tööd diletantismi asemel ja propageerides eesti rahvuslikku muusikat. Tema ellukutsutud karskuskuratooriumi ja kirikliku lauluseltsi kui ka ta enda erakoori töös hakkasid teostuma need eesmärgid. Mõne a. järel sulasid nende kooride tüved T.-i algatusel a. 1911 asutatud »Estoonia« Muusika Osakonna (E. M. O.) segakooriks rohkearvulise lauljate koosseisuga, mis viimaste aegadeni on olnud eeskujuks teistele eesti segakooridele oma valitud repertuaari ja organisatsiooniga, sest et seal peale viimistletud kooslaulu hakati esmakordselt rõhku panema lauljate häälekultuurile. T.-i juhatusel on E. M. O. andnud rohkesti rahvusliku ilmega laulukontserte ja ette kandnud rea monumentaalseid helitöid suurmeistrite loomingust (Händel'i, Haydn'i, Mendelssohn-Bartholdy' oratooriumid, Mozart'i, Cherubini', Saint-Saëns'i rekviemid j. t.). Peale selle on T. levitanud kõrgemat kunstmuusikat oma rohkearvuliste orelikontsertide kaudu Tallinnas ja mujal ning korraldanud rea aastate jooksul kirikumuusika kontserte.

Rapla kirikuõpetajalt saadud andmed; E. L. L. Muusikaleht 1925, nr. 10. *J. A.*

TRANSEHE-ROSENECK, Astaf v., ajaloolane, sünd. 6. II 1865 Liivimaal Rosenecki rüütlimõisa omaniku pojana, astus sept. 1885 Tartu ülikooli õigusteaduskonda, siirdus aga okt. s. a. Strassburgi ülikooli õigus- ja kameraalteadusi õppima ja sealt mais 1886 Müncheni ülikooli ning õppis siis aa. 1887—90 uuesti Strassburgi ülikoolis. Seal töötas ta riigiteaduse seminaris G. Knapp'i, Lujo Brentano' ja A. Sartorius v. Waltershausen'i juures ja omandas a. 1890 *dr. rer. pol.* astme. Oma õpingute ajal võttis ta ette reise Saksamaal, Šveitsis, Itaalias ja Prantsusmaal ning asus sügisel 1890 teadusliku töö tegemise otstarbel Müncheni. Kevadel 1892 müüs T. a. 1887 päritud Helme mõisa ja asus peatselt selle järel Liivimaale, kus ta a. 1896 astus teenistusse Riia-Volmari aadli vaeslastekohtu assessorina. A. 1899 sai ta Liivimaa luteriusu konsistooriumi assessoriks, a. 1902 rüütelkonna notariks ja püsis neis ameteis kuni 1918., resp. 1920. a.-ni. A. 1905 omandas ta Selsau perekonna-pärismõisa, mis temalt a. 1920 võõrandati. 1919. a.-st elab T. Doberanis Mecklenburgis. — T. tähtsaimad teaduslikud tööd on järgmised: Gutsherr u. Bauer in Livland im 17. u. 18. Jahrh. (Strassburg, 1890), Die Eingeborenen Alt-Livlands im 13. Jahrh. (B. M. 43., a. 1896, ka äratrükina), Zur Geschichte des Lehnswesens in Livland (Riia, 1903, ka Mitt. XVIII, a. 1908), Die Entstehung der Schollenpflichtigkeit in Livland (Mitt. XXIII, a. 1924), War der Verfasser des »Chronicon Livoniae« Heinrich von Lon? (*ibid.* XXI, 4, a. 1928), Die ritterlichen Livlandfahrer des 13. Jahrh. in Heinrichs Chronicon Livoniae (*ibid.*). T. sulest on veel ilmunud rida genealoogilise ja õigus-ajaloolise sisuga artikleid ja raamatute arvustusi väljaandes »Jahrbuch f. Geneal., Herald. u. Sphrag.« aa. 1896—1914, kirjutised agraar-ajaloost ja agraaroludest teoses »Baltische Bürgerkunde« I (Riia, 1908), artikkel »Das Deutschtum im Baltenlande« teoses »Deutsche im Auslande« (Breslau, 1923, II tr. 1926) j. m. *L. A.*

TREFFNER, Hugo Hermann Fürchtegott, koolimees, noorema ärkamisaja rahvuslik tegelane, sünd. 5. VII 1845 Kanepi klk. köster Ludvig T.-i pojana, sai alghariduse kodus pärastise Helme köstri A. Erlemann'i juha